

Czesław KOLANEK*

RECYKLING POJAZDÓW NA DOLNYM ŚLĄSKU

Rosnąca liczba pojazdów samochodowych eksploatowanych w Polsce zwraca uwagę nie tylko na problem warunków (przede wszystkim drogowych) ich eksploatacji, ale również zagospodarowania po okresie eksploatacji. Zgodnie z zaleceniami unijnej dyrektywy 2000/53/EC Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 września 2000 dotyczącej pojazdów o zakończonym życiu technicznym uchwalona została w 2005 roku Ustawa o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, regulująca zasadnicze kwestie problematyki. Praca przedstawia wybrane elementy sytuacji w Polsce i województwie dolnośląskim w roku 2007.

1. PROBLEMATYKA RECYKLINGU POJAZDÓW WYCOFANYCH Z EKSPLOATACJI W POLSCE

W roku 2007 było zarejestrowanych w Polsce 19472 tys. szt. pojazdów, w tym samochodów osobowych 14589 tys. szt. W stosunku do roku 2006 liczba pojazdów ogółem wzrosła o 7,9%, a liczba samochodów osobowych wzrosła o 9,0%¹. Udziały poszczególnych grup wiekowych w parku zarejestrowanych w roku 2007 samochodów osobowych przedstawia tabela 1.

Według opinii Instytutu Badań Rynku Motoryzacyjnego SAMAR, średni wiek samochodu osobowego zarejestrowanego po raz pierwszy w roku 2007 wynosił 8 lat i obniżył się w stosunku do roku 2006 o 3 lata, ale średni wiek wszystkich zarejestrowanych samochodów osobowych wzrósł o 0,3 roku i wynosił 14,3 lat². Jest to efektem dużego (ponad 34%) udziału pojazdów należących do grupy wiekowej 16 – 30 lat, świadczącego o zbliżającej się potrzebie wycofania znacznej grupy pojazdów z eksploatacji.

* dr inż. Czesław Kolanek, Politechnika Wroclawska

¹ Mały rocznik statystyczny 2008 http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/gus/PUBL_maly_rocznik_statystyczny_2008.pdf

² Instytut Badań Rynku Motoryzacyjnego SAMAR: Raport Park samochodowy w 2007; wyd. Nr 1; 07/2008; www.samar.pl

Tab. 1. Udział samochodów osobowych w Polsce w grupach wiekowych, w roku 2007³

Przedział wiekowy, lata	Udział, %
do 2	4,7
3 - 5	6,9
6 - 10	22,3
11 - 15	26,7
16 - 20	15,6
21 - 30	18,7

Postać systemu zagospodarowania pojazdów wycofanych z eksploatacji (pwze) determinuje Ustawa o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji z 2005 roku (Dz. U. nr 25, poz. 202). Istotne elementy systemu to właściciel pwze, który może go przekazać do przedsiębiorcy prowadzącego punkt zbierania pojazdów (PZP) lub do przedsiębiorcy prowadzącego stację demontażu (SD) oraz przedsiębiorca prowadzący strzępiarkę (S).

Z problemem racjonalizacji gospodarki pojazdami wycofanymi z eksploatacji wiąże się potrzeba prognozowania ich liczby w aspekcie spełnienia ustawowych wymogów systemu recyklingu. Firma AMBIT, funkcjonująca na rynku recyklingu samochodów od 1992 roku, określiła prognozowany udział pojazdów wycofywanych rocznie z eksploatacji (w stosunku do liczby pojazdów zarejestrowanych) na poziomie 6%⁴. Oznacza to, że liczba samochodów osobowych wycofanych z eksploatacji w roku 2007 powinna wynosić około 875 tys. sztuk.

Liczba pojazdów samochodowych wyrejestrowanych w roku 2007, według danych Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców (CEPIK), wyniosła około 200 tys. szt.⁵. Jest więc ponad cztery razy mniejsza od liczby prognozowanej przez AMBIT.

Traktując liczbę pojazdów wyrejestrowanych jako liczbę pojazdów poddanych ustawowemu recyklingowi, należy stwierdzić, że około 80% procesu odbywa się poza systemową siecią recyklingu.

Odrębną kwestię stanowi udział pojazdów przetworzonych w stosunku do liczby pojazdów wyrejestrowanych (sprawność recyklingu). Dla zilustrowania sytuacji, w tab. 2 zestawiono liczby pojazdów wyrejestrowanych oraz liczby i udziały pojazdów przetworzonych w roku 2004, w wybranych krajach Europy⁶.

Jak wynika z tab. 2, udział pojazdów przetworzonych układa się w przedziale od 39,1% do 100%. Sytuację specjalną przedstawia przypadek Hiszpanii, gdzie przetwarzaniu poddaje się pojazdy sprowadzone w tym celu z zagranicy. Średni udział pojazdów przetworzonych wynosi 67,7%.

³ Instytut Badań Rynku Motoryzacyjnego SAMAR: Raport Park samochodowy w 2007; wyd. Nr 1; 07/2008; www.samar.pl

⁴ Liczba pojazdów wyrejestrowanych w 2007r. http://www.cepik.gov.pl/portal/witryny/witryna_103/

⁵ Recykling pojazdów wycofanych z eksploatacji. <http://www.um.warszawa.pl/wydarzenia/strefarecyklingu/3.php>

⁶ Tamże

Tab. 2. Liczby pojazdów wyrejestrowanych oraz liczby i udziały pojazdów przetworzonych w wybranych krajach Europy w roku 2004⁷

lp.	kraj	liczba pojazdów wyrejestrowanych, szt.	liczba pojazdów przetworzonych, szt.	udział pojazdów przetworzonych, %
1	Niemcy	3 068 000	1 200 000	39,1
2	Wielka Brytania	2 200 000	2 110 000	95,9
3	Włochy	1 830 000	915 000	50,0
4	Francja	1 800 000	1 300 000	72,2
5	Hiszpania	850 000	1 000 000	117,6
6	Holandia	473 000	272 000	57,5
7	Szwecja	258 000	237 000	91,9
8	Austria	247 000	124 000	50,2
9	Portugalia	130 000	52 000	40,0
10	Irlandia	130 000	130 000	100,0
11	Finlandia	106 000	89 000	84,0
12	Norwegia	90 000	81 000	90,0
13	Dania	73 000	73 000	100,0
14	Belgia	92 000	92 000	100,0
15	Grecja	30 000	20 000	66,7
16	Luksemburg	10 000	9 000	90,0
17	suma	11 387 000	7 704 000	67,7

2. STAN PRAWNY PROBLEMATYKI

Zasadnicze kwestie dotyczące zagospodarowania odpadów pojazdowych reguluje Ustawa o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji z dnia 20 stycznia 2005 roku (Dz. U. Nr 25, poz. 202 z późn. zm.) oparta na dyrektywie 2000/53/ec Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 września 2000, dotycząca pojazdów o zakończonym życiu technicznym. Kwestie szczegółowe, regulowane przez zarządzenia odpowiednich ministrów, zestawiono poniżej.

Zestawienie opublikowanych rozporządzeń do Ustawy z dnia 20 stycznia 2005 r. o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji (Dz. U. Nr 25, poz. 202 z późn. zm.)⁸.

1. Rozporządzenie ministra środowiska z dnia 25 maja 2007 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych.
2. Rozporządzenie ministra transportu i budownictwa z dnia 24 marca 2006 w sprawie listy istotnych elementów pojazdu kompletnego.
3. Rozporządzenie ministra środowiska z dnia 14 lutego 2006 w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów.
4. Rozporządzenie ministra środowiska w sprawie sposobu przekazywania informacji o pojazdach wycofanych z eksploatacji oraz wzory tych informacji.
5. Rozporządzenie ministra gospodarki i pracy w sprawie minimalnych wymagań dla strzępiarek oraz metod rozdziału na frakcje materiałowe.

⁷ Recykling pojazdów wycofanych z eksploatacji. <http://www.um.warszawa.pl/wydarzenia/strefarecyklingu/3.php>

⁸ Akty prawne; Forum Recyklingu Samochodów: www.fors.pl

6. Rozporządzenie ministra gospodarki z dnia 29 czerwca 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie minimalnych wymagań dla strzępiarek oraz metod rozdziału odpadów na frakcje materiałowe.
7. Rozporządzenie ministra gospodarki i pracy w sprawie wymagań dla punktów zbierania pojazdów wycofanych z eksploatacji.
8. Rozporządzenie ministra gospodarki z dnia 29 czerwca 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wymagań dla punktów zbierania pojazdów wycofanych z eksploatacji.
9. Rozporządzenie ministra środowiska w sprawie obliczania poziomów odzysku i recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji.
10. Rozporządzenie ministra środowiska w sprawie sposobu wykonania próby strzępienia pojazdów wycofanych z eksploatacji.
11. Rozporządzenie ministra środowiska w sprawie rocznego sprawozdania o pojazdach wycofanych z eksploatacji.
12. Rozporządzenie ministra infrastruktury w sprawie wykazu przedmiotów wyposażenia i części wymontowanych z pojazdów, których ponowne użycie zagraża bezpieczeństwu ruchu drogowego lub negatywnie wpływa na środowisko.
13. Rozporządzenie ministra gospodarki i pracy w sprawie listy materiałów, przedmiotów wyposażenia i części pojazdów, które mogą zawierać ołów, rtęć, kadm oraz sześciowartościowy chrom.
14. Rozporządzenie ministra środowiska, w sprawie wzoru rocznego sprawozdania o wysokości należnej opłaty za brak sieci zbierania pojazdów.
15. Rozporządzenie ministra środowiska zmieniające rozporządzenie w sprawie wzoru rocznego sprawozdania o wysokości należnej opłaty za brak sieci zbierania pojazdów.
14. Rozporządzenie ministra infrastruktury w sprawie sposobu unieważniania dokumentów pojazdów wycofanych z eksploatacji, wzorów zaświadczeń wydawanych dla tych pojazdów, sposobu przechowywania zaświadczeń oraz prowadzenia ich ewidencji.
15. Rozporządzenie Rady ministrów w sprawie szczegółowych warunków przeznaczania wpływów pochodzących z wpłat w zakresie recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji Dz.U-.08.147.932
16. Rozporządzenie ministra gospodarki i pracy w sprawie minimalnych wymagań dla stacji demontażu oraz sposobu demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji.
17. Rozporządzenie ministra gospodarki zmieniające rozporządzenie w sprawie minimalnych wymagań dla stacji demontażu oraz sposobu demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji.

Stan prawny problematyki unieszkodliwiania pojazdów wycofanych z eksploatacji ma swoje akceptujące odbicie w Krajowym Planie Gospodarki Odpadami. W stosunku do pojazdów wycofanych z eksploatacji „wyznacza się następujące minimalne poziomy odzysku i recyklingu odniesione do masy pojazdów przyjętych do stacji demontażu w skali roku, do 2018r.⁹:

- od 1 stycznia 2006 r. odpowiednio 75% i 70% dla pojazdów wyprodukowanych przed 1 stycznia 1980 r. oraz 85% i 80% dla pozostałych pojazdów,
- od 1 stycznia 2015 r. odpowiednio 95% i 85%, niezależnie od daty produkcji pojazdu.”

W dniu 30 września 2008 r. opracowano projekt zmiany Ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji. W jednym z artykułów zapisano domniemanie, że pojazd, który nie został

⁹ Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010; załącznik do uchwały Rady Ministrów z dnia 29 grudnia 2006 r.

zarejestrowany zgodnie z przepisami o ruchu drogowym, znajdujący się w miejscu, gdzie dokonuje się jego naprawy lub rozbiórki, jest pojazdem wycofanym z eksploatacji.

Potwierdzenie domniemania następuje w wyniku kontroli wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska¹⁰.

3. SKALA ZJAWISKA I SYTUACJA RECYKLINGU POJAZDÓW WYCOFANYCH Z EKSPLOATACJI NA DOLNYM ŚLĄSKU

Liczba samochodów osobowych zarejestrowanych w roku 2007 w województwie dolnośląskim wyniosła 1 097 216 szt. co stanowi 7,52% udział w parku krajowym¹¹. Odnosząc ten udział do prognozowanej liczby wycofanych z eksploatacji samochodów osobowych, można szacować ich liczbę w województwie na poziomie 65 800 sztuk.

Na terenie województwa dolnośląskiego w końcu roku 2007 funkcjonowały 34 stacje demontażu oraz 7 punktów zbierania pojazdów¹².

Ustawa o recyklingu pwze gwarantuje każdemu właścicielowi pojazdu możliwość przekazania go do recyklingu w odległości (w linii prostej) nie większej niż 50 km. W celu oceny stopnia pokrycia terenu województwa dolnośląskiego stacjami demontażu i punktami zbierania pojazdów, nazwanego na potrzeby publikacji kryterium geograficznym, naniesiono na mapę województwa okręgi o promieniu 50 km, o środkach zlokalizowanych w miejscowościach z funkcjonującymi oficjalnie odpowiednimi przedsiębiorstwami (rys. 1).

Dla zachowania czytelności rysunku naniesiono minimalną liczbę lokalizacji SD i PZP, pokrywającą teren województwa. Jak widać, do spełnienia warunków ustawowych wystarczy 10 SD.

Dokonując podziału liczby pojazdów wycofanych z eksploatacji przez liczbę stacji demontażu, można wyznaczyć roczne obciążenie stacji pojazdami. Dla województwa dolnośląskiego, w roku 2007, taki wskaźnik wynosi około 1900. Oczywiście jest to wskaźnik statystyczny – jego urealnienia można dokonać w stosunku do liczby mieszkańców poszczególnych gmin województwa, liczby samochodów zarejestrowanych na obszarze odpowiadającym gminie czy zamożności mieszkańców gminy a także przedstawionej wyżej sprawności recyklingu w krajach Europy.

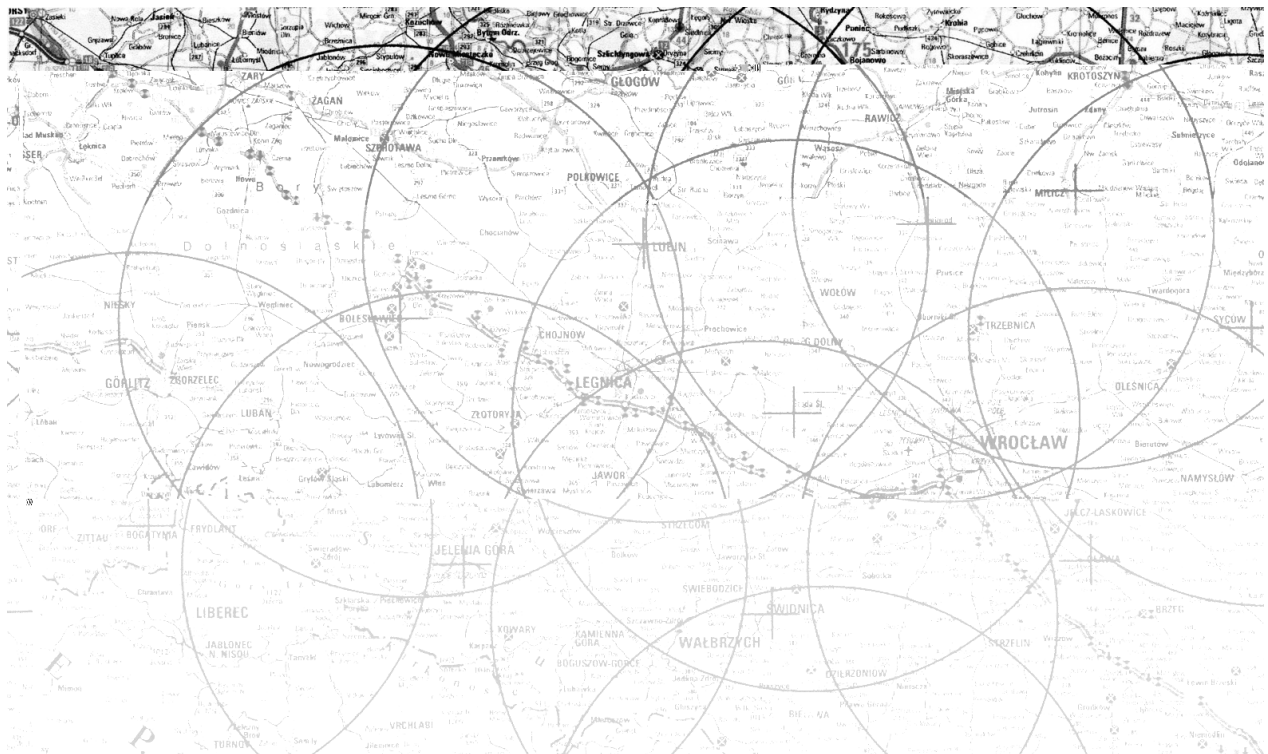
Dzieląc prognozowaną liczbę 1900 pojazdów przez 250 dni pracy w roku, otrzymuje się kolejny wskaźnik dziennego obciążenia stacji demontażu pojazdami na poziomie około 8 sztuk. Uwzględniając relację pomiędzy systemowym i pozasystemowym recyklingiem pwze, można oczekiwać dziennego odciążenia stacji demontażu na poziomie dwóch pojazdów, co stawia kolejny problem - prognozy opłacalności przedsięwzięcia.

¹⁰ Projekt zmiany Ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji. http://fors.pl/pliki/projekt_09102008.pdf

¹¹ Instytut Badań Rynku Motoryzacyjnego SAMAR: Raport Park samochodowy w 2007; wyd. Nr 1; 07/2008; www.samar.pl

¹² Akty prawne; Forum Recyklingu Samochodów: www.fors.pl

Rys. 1. Mapa województwa dolnośląskiego z okręgami zasięgu wybranych stacji demontażu

4. PODSUMOWANIE

System recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, oceniany przez liczbę i lokalizację stacji demontażu i punktów zbierania pojazdów na terenie województwa dolnośląskiego spełnia wymagania ustawy.

Liczba stacji demontażu i punktów zbierania pojazdów jest większa niż wymagana przez tzw. kryterium geograficzne.

Przeprowadzone obliczenia szacunkowe wskazują na możliwość wystąpienia problemu progu opłacalności funkcjonowania niektórych stacji demontażu.

Precyzyjna analiza sytuacji wymaga pełnych i pewnych danych liczbowych, dotyczących losów pojazdów wycofanych z eksploatacji.

Projektowane zmiany Ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji powinny radykalnie poprawić sytuację realizacji postanowień ustawy w Polsce, a w ten sposób również w województwie dolnośląskim.

LITERATURA

- [1] Mały rocznik statystyczny 2008 http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbr/gus/PUBL_maly_rocznik_statystyczny_2008.pdf
- [2] Instytut Badań Rynku Motoryzacyjnego SAMAR: Raport Park samochodowy w 2007; wyd. Nr 1; 07/2008; www.samar.pl
- [3] Recykling pojazdów wycofanych z eksploatacji. <http://www.um.warszawa.pl/wydarzenia/strefarecyklingu/3.php>
- [4] Liczba pojazdów wyrejestrowanych w 2007r. http://www.cepik.gov.pl/porta/witryna/witryna_103/

- [5] Akty prawne; Forum Recyklingu Samochodów: www.fors.pl
- [6] Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010; załącznik do uchwały Rady Ministrów z dnia 29 grudnia 2006 r.
- [7] Projekt zmiany Ustawy o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji. http://fors.pl/pliki/projekt_09102008.pdf

VEHICLE RECYCLING IN LOWER SILESIA

SUMMARY

A number of exploitative vehicles in Poland exceed 19 millions. Resent prognoses predict that participation of out-of-use vehicles in number of registered vehicles will reach 6 % level. The recycling policy for out-of-use vehicles in Poland is regulated by directive from 2005. This paper discuss a situation of the problem in Lower Silesia.

Recenzent: dr hab. inż. Zenon Zamiar

